Seat No.

महाराष्ट्र एज्युकेशन सोसायटीची
कनिष्ठ महाविद्यालये / उच्च माध्यमिक विद्यालये
पूर्व परीक्षा - (२०१८-२०१९)

त्रिवेणीण घाचाळता व्यर्थ आहे
स्थापना १८६०

इयत्ता : १२ वी | विषय : राज्यशास्त्र | गुण : ८०

दिनांक : १०-१-२०१९ | वेळ : ९ ते १२

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे

प्र. १ अ) कंसात दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा. ५

१) अटक करण्यात आलेल्या व्यक्तीस ...... तासाच्या आत न्यायालयाच्या समोर हजर करावे लागते.

अ) २४   ब) १२   क) ३६   ड) ४८

२) राज्यसभेत राष्ट्रपतीकडून ....सदस्य नेमले जातात.

अ) १२   ब) ६   क) १८

३) .... हे राष्ट्रपतीला शपथ देतात.

अ) सरन्यायाधीश   ब) पंतप्रधान   क) राज्यपाल

४) सर्वोच्च न्यायालयात न्यायाधीशांचे निवृत्ती काय .... इतके आहे.

अ) ५८   ब) ६५   क) ६२

५) भारतीय राष्ट्रीय कॉंग्रेसची स्थापना ..... साली झाली.

अ) १९४७   ब) १९५०   क) १८८५

ब) जोड्या लावा. ५

१) शोषणाविरुद्धाचा अधिकार	१) ९७ विषय
२) संघ सूची	२) वेठबिगार पद्धत बंद
३) महाराष्ट्र विधान परिषद सदस्य	३) ४७ विषय
४) बहुपक्ष पद्धती	४) ७८
५) सुधारणावादी चळवळ	५) अमेरिका
	६) भारत
	७) बालविवाह चळवळ

क) अधोरेखित शब्द दुरुस्त करून वाक्य पुन्हा लिहा. ४

१) भारतामध्ये दुहेरी नागरीकत्व आहे.

२) अर्थविधेयक सर्वप्रथम संसदेच्या वरिष्ठ सभागृहात मांडले जाते.

३) डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन हे भारताचे पहिले राष्ट्रपती होते.

४) भारताचे सर्वोच्च न्यायालय मुंबई येथे आहे.

ड) योग्य कारण निवडून विधाने पूर्ण करा. २

१) राष्ट्रपती निवडणुकीत विधान परिषद सदस्यांचा मतदानाचा अधिकार नसतो कारण

अ) ते स्थायी सभागृह आहे.

ब) प्रत्येक घटकराज्यात विधान परिषद अस्तित्वात नाही.

क) ते वरिष्ठ सभागृह आहे.

२) अलीकडे भारतात प्रादेशिक पक्ष प्रबळ होत आहेत कारण

अ) राष्ट्रीय पक्षांचा प्रभाव वाढला आहे.

ब) राष्ट्रीय पक्ष दुबळे बनत आहेत किंवा लोकांना स्थानिक प्रश्नात रस आहे.

क) प्रादेशिक पक्ष राष्ट्रावर प्रभाव टाकतात.

प्र. २ अ) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (सहा) ६

१) भारताने कोणती शासन पद्धती स्वीकारली आहे?

२) मुलभूत हक्काची पायमल्ली झाल्यास कोणत्या न्यायालयात दाद मागता येते?

३) सरकारी विधेयक कोणाकडऊन मांडले जाते?

४) राष्ट्रपती व मंत्रिमंडळ यांच्यातील दुव्याचे काम कोण करतो?

५) भारताची न्यायव्यवस्था कोणत्या स्वरुपाची आहे?

६) सार्वत्रिक निवडणुका म्हणजे काय ?

७) सरदार सरोवर प्रकल्प कोणत्या नदीवर आहे ?

८) सुवर्ण मंदिरातून अतिरेक्यांना बाहेर काढण्यासाठी कोणती कारवाई केली गेली ?

ब) कोष्टक पूर्ण करा. ४

अक्र.	तपशील	अ गट	ब गट
१)		राष्ट्रपतीकडून नेमणूक	बहुमत प्राप्त पक्ष नेता
२)		राज्यसभा पदसिद्ध अध्यक्ष	सभागृहाचा सभासद नाही
३)	राष्ट्रपती	बडतर्फी	
४)	भारतीय संघराज्य		वास्तव प्रमुख

प्र. ३ खालील विधाने चूक की बरोबर ते सकारण स्पष्ट करा. (चार) ८

१) विधान सभा हे स्थायी सभागृह आहे.

२) पंतप्रधान हा मंत्रिमंडळाचा नेता असतो.

३) न्यायाधीशांना आकर्षक वेतन असावे.

४) भारतात एकपक्ष पद्धती आहे.

५) स्त्रियांच्या चळवळीने स्त्रियांचा दर्जा सुधारण्यास फारसे योगदान दिलेले नाही.

६) भारतीय राजकारणावर भाषा, जात व धर्म या घटकांचा प्रभाव दिसत नाही.

प्र. ४ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार) ८

१) संघराज्यांची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

२) हक्क म्हणजे काय ?

३) राज्यसभेची रचना / सदस्य संख्या लिहा.

४) उपराष्ट्रपती पदाची पात्रता लिहा.

५) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांची पात्रता लिहा.

६) भारतातील राष्ट्रीय आणि राज्यस्तरीय पक्षाचे एक एक उदाहरण लिहा.

७) ग्राहक चळवळ का सुरू झाली.

प्र. ५ अ) तीन मुद्द्याच्या आधारे फरक स्पष्ट करा. ६

१) अर्थ विधेयक आणि सामान्य विधेयक

मुद्दे : अ) अर्थ ब) प्रस्ताव कोठे क) राष्ट्रपती स्वाक्षरी

२) भारताचे राष्ट्रपती आणि भारताचे पंतप्रधान

मुद्दे : अ) पदग्रहण ब) प्रमुखत्व क) शपथ

३) एकपक्ष पद्धती आणि द्विपक्ष पद्धती

मुद्दे : अ) पद संख्या ब) विरोधी पक्ष क) संकटबळ

ब) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. ४

१) उपराष्ट्रपती अधिकार व कार्ये लिहा.

२) उच्च न्यायालयाचे प्रारंभिक अधिकार क्षेत्र स्पष्ट करा.

प्र. ६ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १०

१) घटक राज्य विधिमंडलातील अर्थ विधेयक मंजूर करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

२) न्यायमंडळाचे स्वातंत्र्य रक्षण करण्याची आवश्यकतता स्पष्ट करा.

३) एक पक्ष पद्धती म्हणजे काय ते सांगून एकपक्ष पद्धतीचे गुण आणि दोष स्पष्ट करा.

प्र. ७ खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा. (फक्त एक) ८

१) संसद सदस्यांचे विशेष अधिकार स्पष्ट करा.

२) भारतीय राजकारणातील जातींचे महत्व/भूमिका स्पष्ट करा.

प्र. ८ १) पुढील मुद्दांच्या आधारे विधान सभेची माहिती लिहा. १०

अ) सदस्य संख्या ब) कार्यकाळ क) सदस्याची पात्रता

ड) निवडणूक इ) पदाधिकारी

किंवा

२) सर्वोच्च न्यायालयाचे अधिकार स्पष्ट करा.

अ) प्रारंभिक अधिकार क्षेत्र ब) पुन निर्णयात्मक अधिकार क्षेत्र

क) सल्लाविषयक अधिकार क्षेत्र ड) न्यायालयीन पुनर्विलोकन

इ) इतर अधिकार

• • •